

משך חכמה

פרשת ויצא פסקא כג – כז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תס טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(חולין כז, א), וזה מלת זבח, רק יעקב שחט וחיידש מצות שחיטה².

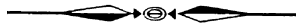
[כד - המשך]

מדוע: א. קיים יעקב מצוות שחיטה בחו"ל ב. לאחר השחיטה קרא להם

לאכול

(שם) ולפי זה³, דברי רמב"ן⁴ (בראשית כו, ה) שלא שמרו מצות רק בארץ ישראל, יתכן להיות, כי הר הגלעד, שצפה יעקב שהמצפה היא לבניו, שבט מנשה (שופטים יא, כט), שמר שחיטה. ולכן⁵ ויזבח זבח ושחט בעצמו ויקרא לאחיו

בנחירה, לכן לא כתוב זבח אלא משתה, אבל בקדשים היו צריכים שחיטה, לכן כתוב "מזבח", אבל יעקב חידש את השחיטה בחולין, לכן כתוב כאן "ויזבח כו' זבח", דזביחה הוא לשון שחיטה.

[כד]

³ [כד] תוכן דבריו, על פי מה שכתב לעיל, שיעקב תיקן שחיטה, צריך ליישב, הא כתב הרמב"ן (בראשית כו, ה) [ולשונו מובא להלן] שהאבות קיימו התורה רק בארץ ישראל, ולכן יעקב נשא ב' אחיות בחוץ לארץ, ולפי זה קשה, מדוע עשה יעקב זביחה כאן בחוץ לארץ. ומתוך, דמקום זה היה בכלל ארץ ישראל, דמקום זה נקרא מצפה (פסוק מט), ובספר שופטים כתוב (יא, כט) שהמצפה היה שייך לשבט מנשה, לכן נהג שם מצוות כדין ארץ ישראל.

⁴ ז"ל הרמב"ן (בראשית כו, ה) "והנראה אלי מדעת רבותינו, שלמד אברהם אבינו התורה כלה ברוח הקדש, ועסק בה ובטעמי מצותיה וסודותיה, ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, ושמירתו אותה היה בארץ בלבד, ויעקב בחוצה לארץ נשא האחיות, וכן עמרים, כי המצות משפט אלהי הארץ הן, אף על פי שהוזהרנו בחובת הגוף בכל מקום (קדושין לו ב) "כו' עכ"ל.

⁵ על פי דבריו מיישב עוד קושיא, מדוע כתוב "ויזבח יעקב זבח זבח ויקרא לאחיו לאכול לחם", דמשמע שקודם זבח יעקב את הזבח, ורק לאחר מכן קרא לאחיו לאכול לחם, ובכל מקום בתורה לעיל שכתוב

[כג]

(לא, נד) ויזבח יעקב זבח זבח ויקרא לאחיו לאכול לחם ויאכלו לחם וילינו זבח:

מדוע בכל סעודה לפני יעקב כתוב "משתה" – מלבד בקרבן כתוב "מזבח" – וכאן כתוב "ויזבח כו' זבח".

(לא, נד) ויזבח יעקב זבח זבח. עד כאן¹ לא מצאנו בתורה זבח, ורק מזבח כתוב בכלום. משום שבני נח היו מקריבים לגבוה שחוטים וטהורים כמו שעשה נח, אבל חולין היו אוכלים בנחירה כמו ישראל במדבר (חולין יז, א. רמב"ם שחיטה ד, ז), ושחיטה מן הצואר יליף ממקום שזב חתהו

¹ [כג] תוכן דבריו, דהנה בכל המקומות שעשו משתה לא כתוב זבח, רק שעשה משתה (לעיל יט, ג. כא, ח. כו, ל. כט, כב), ואפילו שהכינו בקר לא כתיב זבח, אלא "ויקח בן זכר בן זכר ויזבח זבח זבח ויאכלו לחם וילינו זבח", וביותר יש לתמוה, דבקרבת כן כתיב לשון זביחה, דכתיב "מזבח" בקרבנות שעשו נח אברהם יצחק ויעקב (ח, כ. יב, ז. יג, ח. כו, כה. לג, כ. לה, א) והוא פלא.

ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר בחולין (יז, ב) "תניא: כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך (דברים כב, יא) - ר' עקיבא אומר: לא בא הכתוב אלא לאסור להן בשר נחירה, שבתחלה הותר להן בשר נחירה, משנכנסו לארץ נאסר להן בשר נחירה", מבואר דשחיטה בחולין לא נאמרה להם, ומכל מקום שחיטה לקדשים בכמה היו חייבים, כמבואר בזבחים (קכ, א), דנחלקו בשחיטה כלילה בכמה, אבל שחיטה חייבין בשוחט בכמה. והנה לשון זבח מבואר בחולין (כז, א) דהוא לשון שחיטה מן הצואר, דזבח משמעו ממקום שזב, דהיינו הצואר, שמשם זב הדם, משם חתהו, דהיינו תשבור אותו.

ועל פי זה מיושב הכל, דכיון שלא היו מצויין בשחיטה, לכן היו עושים נחירה, ולכן לא כתוב זבח, אלא משתה, או ויעש את הבקר, אבל בכמה שהיו חייבים בשחיטה כתוב "מזבח", מלשון זביחה, דחייבים בשחיטה בכמה. וכל זה היה לפני יעקב אבינו, אבל יעקב חידש דין שחיטה גם לחולין, לכן רק עכשיו אצל יעקב כתוב זבח, ובוזה מיושב הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: עד יעקב היו כולם אוכלים בשר חולין

משך חכמה

פרשת ויצא פסקא כג – כז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תס טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[כה]

לב, א-ב) וַיִּשְׁפֹּם לֶבֶן בַּבֶּקֶר וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֶן לְמִקְמוֹ: וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוּ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים:

מה הכונה שלבן שב למקומו ויעקב הלך לדרכו

לב, א-ב) וישב לבן למקומו ויעקב הלך לדרכו. פירוש⁷, כי מי שיש לו איש קדוש כיעקב בתוך ביתו, הלא ראוי להתבסס ממעשיו וחכמתו, ולקיים בו הלך את חכמים וחכם (משלי יג, כ), ולא כן היה, וכאשר הלך יעקב, שב לבן למקומו הראשון, היינו מצבו הרע, בדיעות ובמדות, רמאי

⁶ תמצית דבריו: המצפה הוא המקום מעבר לירדן שזכה בו מנשה, ככתוב בשופטים, ולכן קייים שם יעקב מצות שחיטה. וכיון ששחט, חשש שיחשבו ששוחט לעבודה זרה, לכן קרא להם לאכול רק לאחר שסיים את כל העבודות בבשר, הן בשחיטה והן בבישול והכנה, והיינו "לאכול לחם", הוא הבשר המוכן לאכילה.

[כה]

⁷ [כה] תוכן דבריו, דיש לדקדק על הכתוב "וַיִּשְׁפֹּם לֶבֶן בַּבֶּקֶר וַיִּנְשֹׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֶן לְמִקְמוֹ: וַיַּעֲקֹב הֶלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוּ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים", מהו אריכות הלשון שלבן שב למקומו, די לכתוב שהלך. וכן ביעקב, מדוע כתוב שהלך לדרכו, די לכתוב וילך יעקב, דהרי פשיטא שלבן שב למקומו, ומאי נפקא מינא מזה, וכן פשיטא שיעקב הולך לדרכו. ומיישב, דבא הכתוב לפרש גודל פחיתותו של לבן, שלמרות שהיה אצלו יעקב הצדיק בביתו, והיה יכול לרוממו ולהנות מזוי חכמתו, כלשונו הכתוב (משלי יג, כ) הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע, למרות זאת, לרוב פחיתותו, מיד חזר למצבו הראשון, וזה הכונה שב למקומו. וביעקב הוא הפך, דהלך לדרכו, שהחכם הולך מעלה ומעלה מדרגה לדרגה, ולכן זכה שפגעו בו מלכי אלוקים, מיד שהלך מלבן.

לאכול לחם, זה דבר המתוקן כל צרכו לאחר שהיה שחוט ומוכן, אז קרא אותם, שהיה חושש לקרוא אותן בחיי הצאן, שחש מפני שחוט לעבודת גילולים, דזה מחשב וזה עובר, כמבואר בחולין דף לח, ב. לכן לא קרא אותם רק לאחר שנשחטו והוכנו ונתבשלו ונהיו לחם לאכול, וברור. ולכן ביתרו, שהיה שלמים, ורק לאחר זריקת דמים והקטר חלבים כתוב (שמות יח, יב) גם כן, ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם וכו', דמשולחן גבוה זכו בדבר המתוקן כל צרכו, ודו"ק היטב⁶.

שעשו משתה, לא כתוב שקודם שחטו הבקר, ורק לאחר מכן קראו להם לאכול לחם. ועוד קשה דלא כתוב שאכלו הזבח. ולפי המבואר אתי שפיר, דהנה שחיטה היא אחד מהעבודות של הקרבנות, ולחילופין היא אחת מהעבודות שחייבים עליה לעבודה זרה, וכיון שיעקב עשה כאן שחיטה, שלא נהגו לעשות כן רק לעבודה זרה, חשש יעקב, שיחשבו המשתתפין מחשבת עבודה זרה בשחיטה זו, שיחשבו ששוחט לעבודה זרה, וכיון שקרא להם הם כשותפין באוכל, ואם הבעלים חושבים מחשבת עבודה זרה על שחיטה של השוחט, נעשה הבשר עבודה זרה, כמבואר בחולין (לח, ב), לכן לא קרא להם רק לאחר שגמר לשחוט, ועשה את העבודה בבשר שיהיה ראוי לאכילה, כי גם בהכנת המאכל יש חשש שיחשבו על עבודה זרה בהכנת האוכל, לכן לא קרא להם רק לאחר גמר הכנת הבשר, ולשון "לחם" היינו בשר מוכן לאכילה כלחם.

ובזה מיושב גם מדוע ביתרו כתוב (שמות יח, יב) "וַיִּקַּח יְתָרוֹ חֲתָן מֹשֶׁה עִלָּה וַיִּזְבְּחֵם לֵאלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֲתָן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים", דגם כאן יש לדקדק, דבתחלה כתוב שמשחט לקח עולה וזבחים, ולאחר מכן כתוב שבאו לאכול לחם, ולא מוכן איפה נעלם הזבח, והיכן מוזכר לפני כן שהכין לחם, אבל לאור המבואר דלחם משמעו בשר מוכן לאכול כלחם, אתי שפיר, דבא הכתוב לפרש, שרק לאחר זריקת הדם והעלת אימורים היו מותרים לאכול הבשר, דשלמים אינם מותרים לבעלים רק לאחר זריקת הדם והעלאת אימורים.

משך חכמה

פרשת ויצא פסקא כג – כז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תס טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

זה. הענין⁹, שהמלאך הנראה בעין מוחשי, הוא או התלבשות מן המלאך, וזה ויפגעהו איש (לז, טו), שנתלבש בלבוש איש, או הוא דקות המוחש, וההשגה המורגשת, עד כי הוא כפגיעה אחד באחד. והנה אם אחד בא לקראת חברו, הלא מרחוק רואה את חברו, ואחר כך פוגע בו שבא אצלו, מה שאין כן המלאך, קודם זמן שהוא אצלו אינו רואהו, וכשהוא אצלו הוא רואהו, שאז נתגדל השגתו והוא רואהו. וכיוצא בזה פירשו הקדמונים מקרא (טז, יג) הגם הלם ראיתי אחרי רואי, שכיון שפסק מדבר עמה, תיכף לא ראתה אותו. וזה שאמר, שאף על פי שהמה הלכו מארץ ישראל לקראתו, בכל זה לא ראה אותם מרחוק, רק כאשר פגעו בו, שבאו אצלו ממש, שאז היה צריך להם, אז השיג אותם ונזדככה ראייתו. ולכן אמר כאשר ראם, אחרי הפגיעה, ולא קודם הפגיעה, מחנה אלקים זה, ודו"ק¹⁰.

ראה אותם, ולכן רק לאחר שראה אותם, אמר מחנה אלוקים הוא, כי הם לא באו בלבוש איש, שאז היה רואה אותם לפני כן, דלפעמים המלאך מתלבש בלבוש איש, כדכתיב להלן (לז, טו) "וימַצְאֵהוּ אִישׁ וְהָיָה תַעֲבָרָה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ", שהמלאך התלבש בלבוש איש.

[והמשך חכמה העתיק "ויפגעהו איש", כדרכו, שאינו מדקדק בלשון הכתובים. ואולי בכונה כתב ויפגעהו, להשוות הלשון לכאן, שפגעו בו מלאכי אלוקים בלא מלבוש, ושם היה פגיעה במלבוש. וחלילה להגיה בלשון קדשן].

¹⁰ תמצית דבריו: אין ראיית האדם את המלאך כראיית האדם את חברו, שקודם רואהו, ולאח"כ מתקרב ופוגשו. אבל ראיית מלאך היא השגה גבוהה, שהמלאך נמצא לידו, ואינו רואהו עד שמתעלה לדרגה גדולה, ואז רואהו, לכן המלאך פוגע בו לפני שרואהו. לכן קודם פגעו בו מלאכי אלוקים, ורק לאח"כ ראה אותם, ואז אמר שהם מחנה אלוקים.

ואוהב ממון. ויעקב הלך לדרכו, שהצדיק ותלמיד חכם האמיתי, הוא הולך ממקום הראשון למעלות גדולות, וכמו שאמרו (ברכות סד, א) תלמידי חכמים אין להם מנוחה בעולם הזה ובעולם הבא, שמתוספים מעלה ומעלה מיום ליום, ומיד, ויפגעו בו מלאכי וכו', והבן⁸.

[כו]

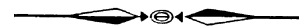
(לב, ב-ג) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵיִם:

מדוע כתוב שראה אותם והא כבר כתוב שפגעו בו לפני כן ועוד מדוע קודם

כתוב שפגעו ולאח"כ ראם

(לב, ב-ג) וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי וכו' כאשר ראם, מחנה אלקים

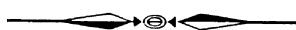
⁸ תמצית דבריו: למרות שיעקב הצדיק היה ראוי לרומם את לבו, הוא שב למקומו הפחות, אבל יעקב הלך לדרכו, מדרגה לדרגה.

[כו]

⁹ [כו] תוכן דבריו: דיש לדקדק, על הא דכתיב (לב, ב-ג) "וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵיִם", מהו הלשון "כאשר ראם", והא כבר כתוב שפגעו בו. ועוד קשה, דקודם רואים, ולאחר מכן פוגעים, דהיינו שמתקרבים זה לזה, וכאן היה להפך, דקודם פגעו בו ולאחר מכן ראו אותו.

ומיישב, דהכתוב בא לרמז את הפגישה עם מלאך, שאם המלאך לא מתלבש בלבוש איש, אין ראיית האדם את המלאך, כראיית בשר ודם, שרואהו מרחוק ומתקרב אליו לאט לאט, אלא כאשר זוכה האדם לראיית מלאך, הוא לאחר הזדככות נפשו, ואז מגלה את המלאך עומד לידו, לכן בראיית מלאך, הפגיעה בו הוא לפני שרואהו, שהמלאך עומד לידו, אלא שכשיזכך עצמו יזכה לראותו. לכן דקדק הכתוב לומר שקודם פגעו בו, ולאחר שהזדכך כראוי, אז

משך חכמה

פרשת ויצא פסקא כג – כז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תס טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

קורצו. לא כן שכלים הנבדלים כל אחד שכל פשוט נבדל מכל גשם (רמב"ם יסודי התורה ב, ג-ז), כל אחד עלול בהווייתו מרצון הבורא, מרצונו הפשוט הבלתי מחויב. ומתי הם נעשים הגמוניא אחד, בשעה שנשתלחים לענין אחד. וכאן באו מלאכי ה' להצילו מיד עשו ולשמרו בדרך, וזה שאמר מחנה אלקים זה, שכולם מתיחסים ומשתווים זה לזה, עד כי ראוי לכוללן לקרותן בלשון יחיד מחנה, שכולם למטרה אחת באו, ודו"ק¹².

[כז]

(לב, ג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵיִם:

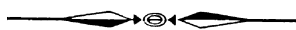
מדוע קרא להם מחנה אלוקים, ועוד שקרא למקום מחנים

(לב, ג) מחנה אלקים זה. הענין¹¹, שבני אדם מחוברים ומתיחסים זה לזה מצד השתוות תכונתם, מצד יחס טבעם, זה קרובו וזה מקבל תועליות זה מזה, ומחומר אחד

שכל פשוט נבדל מכל גשם, כמבואר ברמב"ם (יסודי התורה ב, ג-ז), לא שייך התחברות ביניהם, לא ביחוס טבעי ולא בתכונה, אבל יש חיבור ביניהם אם כולם באים למטרה אחת, ולכן, לשון "מחנה", שהוא חיבור, אינו שייך במלאכים, רק כאשר הם באים למטרה אחת, ולזה נתכון יעקב שקרא להם מחנים, ועל שם הנס הגדול קרא למקום מחניים. והוא ביאור נפלא.

¹² תמצית דבריו: אין אפשרות חיבור אצל מלאכים, רק כאשר באים למטרה אחת, לכן קרא להם יעקב "מחנה", להודות לה' ששלח לו הרבה מלאכים למטרה אחת - להצילו מעשיו. ולכן קרא למקום "מחנים", לטעם זה, להודות על הנס, שבאו להצילו יחד.

[כו]

¹¹ [כו] תוכן דבריו: יש להתפלא מה התכון יעקב אבינו שקרא להם "מחנה", ועוד שקרא למקום מחניים בגלל זה, ובודאי כונה גדולה נתכון. בזה.

ומבאר המשך חכמה, דיעקב התכון להודות לה' ששלח הרבה מלאכים יחד להצילו מעשיו, ובזה שקרא להם "מחנה", זה מורה שכולם נשתלחו למטרה אחת, ולכן על שם הנס קרא למקום "מחניים", שבאו הרבה מלאכים יחד להצילו. והטעם שלשון מחנה מורה שבאו למטרה אחת, ולא בסתם, שנתקבצו הרבה מלאכים יחד, הוא מהטעם דלהלן.

דהנה קבוצות אנשים מתחברים יחד, כאשר יש דבר המקשר ביניהם. או שכולם יש להם אותה תכונה, ותכונתם מחברת ביניהם. או שהם קרובים ביחס משפחתם, וטבעם מקרב אותם. אבל המלאכים שהם